

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PEDRO CRUZ VILLALÓN
της 23ης Οκτωβρίου 2014¹

Υπόθεση C-510/13

**E.ON Földgáz Trade Zrt
κατά
Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal**

[αίτηση του Kúria (Ουγγαρία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Εσωτερική αγορά φυσικού αερίου — Οδηγία 2003/55 — Οδηγία 2009/73 — Κατά χρόνον πεδίο εφαρμογής — Ενεργητική νομιμοποίηση νομικού προσώπου, εταιρίας διανομής φυσικού αερίου, για προσβολή αποφάσεως της εθνικής ρυθμιστικής αρχής — Εθνική προϋπόθεση ενεργητικής νομιμοποιήσεως βασιζόμενη αποκλειστικά στο «έννομο συμφέρον» — Θεμελιώδες δικαίωμα για αποτελεσματική δικαστική προστασία — Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

1. Με την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το Kúria (Ανώτατο Δικαστήριο, Ουγγαρία) υποβάλλει στο Δικαστήριο διάφορα ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των οδηγιών 2003/55/EK² και 2009/73/EK³, που αφορούν αμφότερες τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου.
2. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' αρχάς, το Δικαστήριο για την κατά χρόνον εφαρμογή αμφοτέρων των οδηγιών, στο πλαίσιο υποθέσεως στην οποία η προσβαλλόμενη εθνική απόφαση είχε εκδοθεί και προσβληθεί σε χρονικό σημείο κατά το οποίο η οδηγία 2003/55 είχε ακόμη εφαρμογή, η οδηγία 2009/73 όμως, η οποία την καταργεί, βρισκόταν σε στάδιο μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία.
3. Επιπλέον, και σημαντικότερο, το Kúria εκφράζει τις αμφιβολίες του σχετικά με τη συμβατότητα προς το δίκαιο της Ένωσης προϋποθέσεως ενεργητικής νομιμοποιήσεως για την πρόσβαση στην ουγγρική διοικητική δικαιοσύνη, δυνάμει της οποίας ο προσφεύγων πρέπει να έχει «έννομο συμφέρον» χωρίς να αρκεί η ύπαρξη απλής οικονομικής ζημίας. Στην περίπτωση της κύριας δίκης, ένας δραστηριοποιούμενος στην ουγγρική αγορά φυσικού αερίου επιχειρηματικός φορέας, η E.ON, προσέφυγε κατά αποφάσεως της ουγγρικής ρυθμιστικής αρχής με την οποία θεσπίστηκαν τα κριτήρια εκτιμήσεως των αιτήσεων μακροπρόθεσμης δεσμεύσεως δυναμικότητας αγωγού. Το ουγγρικό πρωτοβάθμιο δικαστήριο κρίνει ότι η απόφαση αυτή δεν θίγει το «έννομο συμφέρον» της προσφεύγουσας, αλλά αποκλειστικά το οικονομικό συμφέρον της. Οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου σχετικά με τη συμβατότητα προς το δίκαιο της Ένωσης της κρίσεως αυτής συνθέτουν τον πυρήνα της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 98/30/EK (EE L 176, σ. 57).

3 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/EK (EE L 211, σ. 94).

I – Νομικό πλαίσιο

A — Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Η οδηγία 2003/55, γνωστή επίσης ως η «δεύτερη οδηγία», επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση συστάσεως ενός ή περισσότερων οργάνων ως ρυθμιστικών αρχών στον τομέα του αερίου. Στο άρθρο 25 της οδηγίας 2003/55 παρατίθενται, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα των μερών που θίγονται από τις αποφάσεις των εν λόγω οργανισμών. Τα σημαντικότερα για τους σκοπούς του παρόντος προδικαστικού ερωτήματος είναι τα διαλαμβανόμενα στις παραγράφους 5, 6 και 11:

«Άρθρο 25

Ρυθμιστικές αρχές

1. Τα κράτη μέλη ορίζουν ένα ή περισσότερα αρμόδια όργανα ως ρυθμιστικές αρχές. Οι εν λόγω αρχές είναι εντελώς ανεξάρτητες από τα συμφέροντα του κλάδου του φυσικού αερίου. Είναι υπεύθυνες, μέσω της εφαρμογής του παρόντος άρθρου, τουλάχιστον για τη διασφάλιση της αμεροληψίας, του ουσιαστικού ανταγωνισμού και της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς [...]

[...]

5. Οποιοδήποτε μέρος έχει να υποβάλει καταγγελία κατά διαχειριστών δικτύου μεταφοράς, ΥΦΑ ή διανομής όσον αφορά τα ζητήματα που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 4 και στο άρθρο 19, μπορεί να υποβάλλει την καταγγελία στη ρυθμιστική αρχή, η οποία, ενεργώντας ως αρχή επίλυσης των διαφορών, εκδίδει απόφαση εντός περιόδου δύο μηνών από τη στιγμή της παραλαβής της καταγγελίας. Η εν λόγω χρονική περίοδος μπορεί να παρατείνεται κατά δύο μήνες όταν οι ρυθμιστικές αρχές ζητούν πρόσθετες πληροφορίες. Η εν λόγω περίοδος μπορεί να παρατείνεται περαιτέρω, με τη συγκατάθεση του καταγγέλλοντος. Η εν λόγω απόφαση έχει δεσμευτική ισχύ, εκτός εάν και έως ότου ακυρωθεί κατόπιν προσφυγής.

6. Οποιοδήποτε θιγόμενο μέρος έχει δικαίωμα προσφυγής σχετικά με απόφαση για μεθοδολογίες δυνάμει των παραγράφων 2, 3 ή 4 ή σε περιπτώσεις που η ρυθμιστική αρχή έχει υποχρέωση διαβούλευσης σχετικά με τις προτεινόμενες μεθοδολογίες, μπορεί, το αργότερο εντός δύο μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης ή της πρότασης απόφασης, ή και μικρότερου διαστήματος εφόσον αυτό προβλέπεται από τα κράτη μέλη, να υποβάλλει προσφυγή για επανεξέταση. Μία τέτοια προσφυγή δεν έχει ανασταλτική ισχύ.

[...]

11. Οι προσφυγές που αναφέρονται στις παραγράφους 5 και 6 γίνονται με την επιφύλαξη της άσκησης των δικαιωμάτων προσφυγής δυνάμει του κοινοτικού και του εθνικού δικαίου.»

5. Η οδηγία 2003/55 καταργήθηκε με την οδηγία 2009/73, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου, γνωστή επίσης ως η «τρίτη οδηγία». Για του σκοπούς της παρούσας διαδικασίας, κρίσιμες είναι οι ακόλουθες διατάξεις του άρθρου 41 της εν λόγω οδηγίας:

«11. Οποιοδήποτε μέρος έχει να υποβάλει καταγγελία κατά διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, αποθήκευσης, ΥΦΑ ή διανομής σε συνάρτηση με τις υποχρεώσεις των συγκεκριμένων διαχειριστών βάσει της οδηγίας, μπορεί να υποβάλλει την καταγγελία στις ρυθμιστικές αρχές, οι οποίες, ενεργώντας ως αρχή επίλυσης των διαφορών, εκδίδουν απόφαση εντός δύο μηνών από την παραλαβή

της καταγγελίας. Η περίοδος αυτή είναι δυνατόν να παραταθεί κατά δύο μήνες όταν οι ρυθμιστικές αρχές ζητούν συμπληρωματικές πληροφορίες. Η παραταθείσα περίοδος μπορεί να παραταθεί περαιτέρω, με τη σύμφωνη γνώμη του καταγγέλλοντος. Η απόφαση της ρυθμιστικής αρχής έχει δεσμευτική ισχύ, εκτός εάν και έως ότου ακυρωθεί κατόπιν προσφυγής.

12. Κάθε θιγόμενο μέρος που έχει δικαίωμα προσφυγής σχετικά με απόφαση για μεθοδολογίες που λήφθηκε σύμφωνα με το παρόν άρθρο ή, σε περιπτώσεις που οι ρυθμιστικές αρχές έχουν υποχρέωση διαβούλευσης σχετικά με τα προτεινόμενα τιμολόγια ή τις προτεινόμενες μεθόδους, δύναται, το αργότερο εντός δύο μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης ή της πρότασης απόφασης, ή και μικρότερου διαστήματος εφόσον αυτό προβλέπεται από τα κράτη μέλη, να υποβάλει προσφυγή για επανεξέταση. Η εν λόγω προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

13. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν κατάλληλους και αποτελεσματικούς μηχανισμούς ρύθμισης, ελέγχου και διαφάνειας ώστε να αποφεύγεται κάθε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, ιδίως σε βάρος των καταναλωτών, καθώς και κάθε επιθετική συμπεριφορά. Οι εν λόγω μηχανισμοί λαμβάνουν υπόψη τις διατάξεις της συνθήκης, και ιδίως το άρθρο 82.

14. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων διοικητικών μέτρων ή μέτρων ποινικής δίωξης, σύμφωνα με τις οικείες νομοθετικές διατάξεις τους, κατά των υπεύθυνων φυσικών ή νομικών προσώπων, στις περιπτώσεις μη τήρησης των κανόνων περί εμπιστευτικότητας τους οποίους επιβάλλει η παρούσα οδηγία.

15. Οι προσφυγές που αναφέρονται στις παραγράφους 11 και 12 δεν θίγουν τα δικαιώματα άσκησης προσφυγής δυνάμει του κοινοτικού ή/και του εθνικού δικαίου.

16. Οι αποφάσεις των ρυθμιστικών αρχών είναι πλήρως αιτιολογημένες προκειμένου να υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο και διαθέσιμες στο κοινό, ενώ παράλληλα προστατεύουν την εμπιστευτικότητα των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών.

17. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί σε εθνικό επίπεδο δυνάμει των οποίων μέρος θιγόμενο από την απόφαση [...] ρυθμιστικής αρχής έχει δικαίωμα προσφυγής σε φορέα ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη και από οιαδήποτε κυβέρνηση.»

6. Ο κανονισμός 1775/2005, περί όρων πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου⁴, καταργηθείς και αντικατασταθείς από τον κανονισμό 715/2009⁵, θεσπίζει τις αρχές που διέπουν τους μηχανισμούς καταμερισμού δυναμικότητας, καθώς επίσης και τις διαδικασίες διαχείρισης της συμφορήσεως που αφορούν τους διαχειριστές του δικτύου. Συγκεκριμένα, το άρθρο 5 του κανονισμού, υπό τον τίτλο «Αρχές που διέπουν τους μηχανισμούς καταμερισμού δυναμικότητας και τις διαδικασίες διαχείρισης συμφόρησης», ορίζει τα εξής:

«1. Η μέγιστη δυναμικότητα σε όλα τα σχετικά σημεία που αναφέρονται στο άρθρο 6, παράγραφος 3, διατίθεται στους φορείς της αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη την ακεραιότητα και την αποτελεσματική λειτουργία του δικτύου.

2. Οι διαχειριστές δικτύων μεταφοράς εφαρμόζουν και δημοσιεύουν διαφανείς μηχανισμούς καταμερισμού δυναμικότητας που δεν συνεπάγονται διακρίσεις, οι οποίοι:

α) παρέχουν οικονομικά μηνύματα κατάλληλα για την αποτελεσματική και μέγιστη χρήση της τεχνικής ικανότητας και διευκολύνουν τις επενδύσεις σε νέα υποδομή,

4 — Κανονισμός (ΕΚ) 1775/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 2005 (ΕΕ L 289, σ. 1).

5 — Κανονισμός (ΕΚ) 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1775/2005 (ΕΕ L 211, σ. 36).

β) διασφαλίζουν τη συμβατότητα με τους μηχανισμούς της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αγορών (“spot”) και των κόμβων διαπραγμάτευσης (trading hubs), και ταυτόχρονα είναι ευέλικτοι και ικανοί να προσαρμόζονται σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον αγοράς,

γ) είναι συμβατοί με τα συστήματα πρόσβασης στο δίκτυο των κρατών μελών.

3. Όταν οι διαχειριστές των δικτύων μεταφοράς συνάπτουν νέες ή επαναδιαπραγματεύονται υφιστάμενες συμβάσεις μεταφοράς, οι συμβάσεις αυτές λαμβάνουν υπόψη τις ακόλουθες αρχές:

α) σε περίπτωση συμβατικής συμφόρησης, ο διαχειριστής δικτύου μεταφοράς προσφέρει μη χρησιμοποιημένη δυναμικότητα στην πρωτογενή αγορά με προθεσμία ενημέρωσης τουλάχιστον μία ημέρα πριν και σε διακοπτόμενη βάση·

β) οι χρήστες του δικτύου που επιθυμούν να επαναπωλήσουν ή να υπενοικιάσουν τη μη χρησιμοποιηθείσα συμβατική δυναμικότητα στη δευτερογενή αγορά έχουν τη δυνατότητα να το κάνουν. Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν από τους χρήστες του δικτύου κοινοποίηση στον διαχειριστή δικτύου μεταφοράς ή ενημέρωσή [του].

4. Σε περίπτωση που ορισμένη συμβατική δυναμικότητα στα πλαίσια υφιστάμενων συμβάσεων μεταφοράς παραμένει αχρησιμοποίητη και σημειώνεται συμβατική συμφόρηση, οι διαχειριστές δικτύων μεταφοράς εφαρμόζουν την παράγραφο 3, εκτός αν τούτο συνιστά παράβαση των απαιτήσεων των υφιστάμενων συμβάσεων μεταφοράς. Σε περίπτωση παράβασης των υφιστάμενων συμβάσεων μεταφοράς, οι διαχειριστές δικτύων μεταφοράς υποβάλλουν αίτημα προς τον χρήστη του δικτύου για τη χρησιμοποίηση στη δευτερογενή αγορά της αχρησιμοποίητης δυναμικότητας, σε συνεννόηση με τις αρμόδιες αρχές, σύμφωνα με την παράγραφο 3.

5. Στην περίπτωση που υφίσταται φυσική συμφόρηση, οι διαχειριστές δικτύου μεταφοράς, ή, ενδεχομένως, οι ρυθμιστικές αρχές, εφαρμόζουν διαφανείς μηχανισμούς καταμερισμού της δυναμικότητας, οι οποίοι[οι] δεν συνεπάγονται διακρίσεις.»

B — Εθνική νομοθεσία

7. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (νόμου III του 1952 περί του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας) ορίζει ότι, υπό την επιφύλαξη αντίθετης νομοθετικής προβλέψεως, αγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων μπορεί να ασκήσει μόνον όποιος έχει έννομο συμφέρον.

8. Το άρθρο 327, παράγραφος 1, στοιχεία α και β, του εν λόγω νόμου εισάγει ειδικό κανόνα στις διοικητικές διαφορές, σύμφωνα με τον οποίο προσφυγή ενώπιον των δικαστηρίων της δικαιοδοσίας αυτής μπορεί να ασκήσει κάθε μετέχων σε διοικητική διαδικασία καθώς και κάθε πρόσωπο που επηρεάζεται ρητώς από το προσβαλλόμενο μέτρο.

II – Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων

9. Η εταιρία FGSZ Földgázszállító Zrt. είναι η διαχειρίστρια του δικτύου αερίου στην Ουγγαρία. Σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, η FGSZ (στο εξής: διαχειρίστρια) αποφασίζει, βάσει προτεραιότητας υποβολής της αιτήσεως, για τις μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις δυναμικότητας υπέρ των δραστηριοποιούμενων στην αγορά του αερίου επιχειρηματικών φορέων. Αφού επαληθεύσει τη διαθέσιμη δυναμικότητα, η διαχειρίστρια αποφαινεται σχετικά με το αιτηθέν ύψος μακροπρόθεσμης δεσμεύσεως δυναμικότητας και συνάπτει με τον επιχειρηματικό φορέα την αντίστοιχη σύμβαση μακροπρόθεσμης δεσμεύσεως δυναμικότητας.

10. Η E.ON Földgáz Trade Zrt. (στο εξής: E.ON) είναι επιχείρηση δραστηριοποιούμενη στην ουγγρική αγορά αερίου. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η E.ON υπέβαλε στη διαχειρίστρια αιτήσεις μακροπρόθεσμης δεσμεύσεως δυναμικότητας, διάρκειας ανώτερης του ενός οικονομικού έτους φυσικού αερίου, για τον αγωγό HAG (Hungarian-Austrian Gas Interconnector, αγωγός διασυνδέσεως φυσικού αερίου Ουγγαρίας-Αυστρίας). Δεδομένου ότι οι αιτήσεις υπερέβαιναν τη δυναμικότητα που ήταν διαθέσιμη για το οικονομικό έτος φυσικού αερίου, η διαχειρίστρια ζήτησε από την ουγγρική ρυθμιστική αρχή να αποφανθεί σχετικώς.

11. Με την απόφαση 98/2010, της 22ας Φεβρουαρίου 2010, η ουγγρική ρυθμιστική αρχή τροποποίησε την ισχύουσα έως την ημερομηνία αυτή απόφαση ορίζοντας στην διαχειρίστρια το κριτήριο που θα έχει εφαρμογή στις αιτήσεις ελεύθερης δυναμικότητας του αγωγού HAG για το οικονομικό έτος φυσικού αερίου 2010/2011. Με τη νέα απόφαση εξουσιοδοτείται η διαχειρίστρια να κάνει δεκτές αιτήσεις διάρκειας ανώτερης του έτους, κατά το μέρος που αφορούν το οικονομικό έτος φυσικού αερίου 2010/2011, έως του 80 % της ελεύθερης δυναμικότητας του αγωγού. Το υπολειπόμενο μέρος, ήτοι το 20 % της ελεύθερης δυναμικότητας του αγωγού, προορίζεται για τη διεκπεραίωση των ετήσιων δεσμεύσεων δυναμικότητας για το οικονομικό έτος φυσικού αερίου 2010/2011. Κατά την άποψη της αρχής, υπερβολικό ύψος δεσμεύσεων υπερβαινουσών το ένα έτος ενδέχεται να περιορίσει τον ανταγωνισμό και να καταστήσει δυσχερέστερη την είσοδο άλλων επιχειρηματικών φορέων στην αγορά.

12. Η E.ON προσέβαλε μερικώς την απόφαση 98/2010 της αρχής ενώπιον του Fővárosi Bíróság, το οποίο, στις 27 Μαρτίου 2010, απέρριψε πρωτοδίκως την προσφυγή στηρίζοντας την απόφασή του στην έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης της προσφεύγουσας. Κατά την κρίση του εν λόγω δικαστηρίου, η E.ON δεν είχε προσκομίσει σύμβαση παροχής υπηρεσιών ή συναφθείσα συμφωνία που να εξασφαλίζει την πρόσβαση στα μέσα του δικτύου, ούτε είχε υπογράψει σύμβαση με τον διαχειριστή του δικτύου. Σύμφωνα με την ουγγρική δικονομική νομοθεσία, καθώς και με σχετική νομολογία του Κύτγια, η ύπαρξη οικονομικής ζημίας δεν θεμελιώνει ενεργητική νομιμοποίηση.

13. Η E.ON προσέβαλε την πρωτόδικη απόφαση ενώπιον του Κύτγια, το οποίο, με διάταξη της 2ας Ιουλίου 2013, υπέβαλε στο Δικαστήριο την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

III – Προδικαστικά ερωτήματα και διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

14. Στις 25 Σεπτεμβρίου 2013 πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου η διάταξη περί παραπομπής, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, με την οποία υποβλήθηκαν τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 25 της οδηγίας 2003/55 [...] που καθορίζουν τα πρόσωπα τα οποία νομιμοποιούνται ενεργητικώς να ασκήσουν προσφυγή, στην περίπτωση διοικητικής αποφάσεως εκδοθείσας ενόσω ίσχυε η ως άνω οδηγία, ή πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εκκρεμή ένδικη διαδικασία οι διατάξεις του άρθρου 41 της οδηγίας 2009/73 [...] που τέθηκε σε ισχύ κατά τη διάρκεια της δίκης, λαμβανομένων υπόψη των όσων ορίζονται στο άρθρο 54, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της τελευταίας οδηγίας, βάσει του οποίου οι εν λόγω διατάξεις έχουν εφαρμογή από τις 3 Μαρτίου 2011;

2) Στην περίπτωση που έχει εφαρμογή η οδηγία του 2009, μπορεί να θεωρηθεί, σε ό, τι αφορά προσφυγή κατά της αποφάσεως με την οποία εγκρίνεται κώδικας δικτύου ή καθορίζεται το περιεχόμενό του, ως “θιγόμενο μέρος”, κατά την έννοια του άρθρου 41, παράγραφος 17, της εν λόγω οδηγίας, ο κάτοχος σχετικής αδείας έμπορος ο οποίος έχει οικονομικό συμφέρον όπως στην προκειμένη περίπτωση, ή μπορεί να αποτελεί θιγόμενο μέρος αποκλειστικώς ο διαχειριστής του δικτύου ο οποίος είναι αρμόδιος να κινήσει τη διαδικασία εγκρίσεως του ως άνω κώδικα;

3) Στην περίπτωση κατά την οποία έχει εφαρμογή η οδηγία του 2003, εμπίπτει στις περιπτώσεις των παραγράφων 5 και 6 του άρθρου της 25 η έγκριση ή τροποποίηση του κώδικα δικτύου, όπως η πραγματοποιηθείσα εν προκειμένω, στο μέτρο που αφορά την εκτίμηση των αιτήσεων για τη δέσμευση δυναμικότητας;

4) Εφόσον πρόκειται εν προκειμένω για περίπτωση εμπίπτουσα στο άρθρο 25, παράγραφος 6, της οδηγίας του 2003, μπορεί να θεωρηθεί, σε ό, τι αφορά προσφυγή κατά της αποφάσεως με την οποία εγκρίνεται κώδικας δικτύου ή καθορίζεται το περιεχόμενό του, ως “θιγόμενο μέρος” ο κάτοχος σχετικής αδειας έμπορος ο οποίος έχει οικονομικό συμφέρον όπως στην προκειμένη περίπτωση, ή μπορεί να αποτελεί θιγόμενο μέρος αποκλειστικώς ο διαχειριστής του δικτύου ο οποίος είναι αρμόδιος να κινήσει τη διαδικασία εγκρίσεως του ως άνω κώδικα;

5) Πώς πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 25, παράγραφος 11, της οδηγίας του 2003, κατά το οποίο οι διοικητικές προσφυγές που αναφέρονται στις παραγράφους 5 και 6 υποβάλλονται με την επιφύλαξη της ασκήσεως των δικαιωμάτων προσφυγής δυνάμει του κοινοτικού και του εθνικού δικαίου, στην περίπτωση που από τις απαντήσεις που θα δοθούν στα ανωτέρω ερωτήματα προκύπτει ότι το εθνικό δίκαιο υποβάλλει την άσκηση της προσφυγής σε προϋποθέσεις αυστηρότερες από εκείνες που απορρέουν από τις διατάξεις της ως άνω οδηγίας ή από το κοινοτικό δίκαιο;»

15. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν τόσο η Πολωνική Κυβέρνηση όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

IV – Ανάλυση

16. Τα πέντε ερωτήματα που υπέβαλε το Κύρια συνοψίζονται, εν τέλει, σε δύο. Το πρώτο αναφέρεται στην σε δικονομικό πλαίσιο κατά χρόνον εφαρμογή των οδηγιών 2003/55 και 2009/73. Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα θα καταστήσει δυνατή τη συγχώνευση των εναπομεινάντων τεσσάρων ερωτημάτων σε ένα μόνον, και κατ’ αυτόν τον τρόπο θα επικεντρωθούμε στην εξέταση της συμβατότητας προς το δίκαιο της Ένωσης ενός εθνικού κανόνα που αναγνωρίζει ενεργητική νομιμοποίηση αποκλειστικά στους έχοντες «έννομο συμφέρον» επιχειρηματικούς φορείς του τομέα του φυσικού αερίου. Θα εξετάσω τα δύο ερωτήματα χωριστά.

A — Περί της κατά χρόνον εφαρμογής των οδηγιών 2003/55 και 2009/73

17. Το Κύρια ερωτά το Δικαστήριο ποια από τις δύο οδηγίες σχετικά με την αγορά φυσικού αερίου έχει εφαρμογή σε υπόθεση όπως η υπό κρίση. Το ερώτημα είναι σημαντικό, καθώς η οδηγία 2009/73 περιέχει διατάξεις δικονομικού χαρακτήρα που δεν περιλαμβάνονταν στην οδηγία 2003/55 και που θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση διαφορετικής λύσεως στην υπό κρίση υπόθεση.

18. Μόνον η Επιτροπή διατύπωσε άποψη επί του σημείου αυτού, υποστηρίζοντας ότι εφαρμογή έχει η οδηγία 2003/55 και όχι η οδηγία 2009/73. Κατά την Επιτροπή, το χρονικό σημείο το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη ως σημείο αναφοράς είναι εκείνο της εκδόσεως της αποφάσεως της ρυθμιστικής αρχής, ήτοι, η 22α Φεβρουαρίου 2010. Δεδομένου ότι η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας 2009/73 έληγε στις 3 Μαρτίου 2011, ημερομηνία κατά την οποία η οδηγία 2003/55 καταργήθηκε δυνάμει του άρθρου 53 της οδηγίας 2009/73, η Επιτροπή εκτιμά ότι μοναδικός κρίσιμος κανόνας για την υπό κρίση υπόθεση είναι η οδηγία 2003/55.

19. Δεν συμφερίζομαι το επιχείρημα της Επιτροπής σχετικά με το χρονικό σημείο αναφοράς, που, σύμφωνα με αυτήν, είναι η ημέρα εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως. Η προσέγγιση αυτή δεν με βρίσκει σύμφωνο, καθόσον στην υπό κρίση υπόθεση εγείρεται πρόβλημα δικονομικής νομιμοποιήσεως του προσφεύγοντος και, ως γνωστόν, τόσο οι εθνικές έννομες τάξεις όσο και η δική μας διακηρύσσουν ότι κρίσιμος χρόνος σε τέτοιου είδους περιπτώσεις είναι αυτός της ασκήσεως του

ενδίκου βοηθήματος και όχι της εκδόσεως της προσβαλλόμενης πράξεως⁶. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι η ημερομηνία αναφοράς στην υπό κρίση υπόθεση είναι η 27η Μαρτίου 2010, ημερομηνία, κατά την Επιτροπή, ασκήσεως της ένδικης προσφυγής ενώπιον του Fónvárosi Bíróság και όχι η 22α Φεβρουαρίου 2010.

20. Σε κάθε περίπτωση, η οδηγία 2003/55 ήταν σε πλήρη ισχύ στις 27 Μαρτίου 2010, ενώ η οδηγία 2009/73 τελούσε, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, σε στάδιο μεταφοράς στο ουγγρικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ορθώς υποστηρίζει ότι η νομοθεσία που έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση είναι η οδηγία 2003/55.

21. Πάντως, θα μπορούσε να εγερθεί το ερώτημα περί του εάν η οδηγία 2009/73 άσκει κάποιου είδους επιρροή στην υπόθεση αυτή, δεδομένου ότι πρόκειται για ήδη ισχύουσα πράξη, έστω σε στάδιο μεταφοράς.

22. Ως γνωστόν, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι κατά τη διάρκεια της προθεσμίας μεταφοράς μιας οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, τα κράτη μέλη αποδέκτες της οφείλουν να απέχουν από τη θέσπιση διατάξεων ικανών να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο την επίτευξη του αποτελέσματος που επιδιώκει η οδηγία αυτή⁷. Μια τέτοια υποχρέωση αποχής, καθόσον επιβάλλεται σε όλες τις εθνικές αρχές, πρέπει να νοηθεί, κατά τη νομολογία, ως καλύπτουσα τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου, γενικού ή ειδικού, ικανού να προκαλέσει έναν τέτοιο κίνδυνο⁸.

23. Η προπαρατεθείσα, ωστόσο, νομολογία αναφέρεται σε θετικά μέτρα των κρατών μελών τα οποία αποσκοπούν στο να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο την επίτευξη του αποτελέσματος της οδηγίας και όχι στην προϋπάρχουσα της ενάρξεως ισχύος της οδηγίας εθνική νομοθεσία. Ο σκοπός, δηλαδή, της παρατεθείσας νομολογίας είναι αποκλειστικώς να αποφευχθεί η θέσπιση, μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας και πριν τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της, μέτρων που αποσκοπούν, *de iure* ή *de facto*, στο να θέσουν σε κίνδυνο την υλοποίηση των σκοπών που αυτή επιδιώκει.

24. Στην υπό κρίση υπόθεση πρόκειται για εξατομικευμένη απόφαση δικαιοδοτικού οργάνου που εφήρμοσε πάγια νομολογία δυνάμει της οποίας απαιτείται η απόδειξη εννόμου συμφέροντος και όχι απλώς οικονομικού συμφέροντος προκειμένου να θεμελιωθεί ενεργητική νομιμοποίηση στο πλαίσιο διοικητικής δίκης. Δεν πρόκειται, συνεπώς, για εθνική νομοθεσία ή νομολογία που προέκυψε ειδικώς για την υπό κρίση υπόθεση.

25. Πρόκειται, επιπλέον, για περίπτωση στην οποία συντελείται διαδοχή κατά χρόνον δύο οδηγιών, κατά τρόπο που κατά την περίοδο μεταφοράς της οδηγίας 2009/73 υφίστατο ήδη εφαρμοστέα και πλήρως μεταφερθείσα στην ουγγρική έννομη τάξη ευρωπαϊκή νομοθεσία.

26. Υπό τις περιστάσεις αυτές, είναι σκόπιμο να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αντιμετωπίσει κατά το παρελθόν ορισμένες υποθέσεις παρόμοιας φύσεως. Πράγματι, στην υπόθεση Hochtief AG⁹, στο πλαίσιο διαδικασίας συνάψεως διοικητικής συμβάσεως κατά τη διάρκεια της οποίας έληξε η προθεσμία μεταφοράς νέας οδηγίας, το Δικαστήριο απεφάνθη, στηριζόμενο στην αρχή της ασφάλειας δικαίου, ότι η εν λόγω οδηγία δεν είχε εφαρμογή επί αποφάσεως της αναθέτουσας αρχής ληφθείσας στο πλαίσιο διαδικασίας συνάψεως συμβάσεως δημοσίων έργων και πριν από την παρέλευση της

6 — Βλ. μεταξύ άλλων αποφάσεις *Camprogrande* κατά Επιτροπής (60/72, EU :C :1973 :50, σκέψη 4) και *Bensider* κ.λπ. κατά Επιτροπής (50/84, EU:C:1984:365, σκέψη 8).

7 — Βλ. αποφάσεις *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628, σκέψη 45), *Stichting Natuur en Milieu* κ.λπ. (C-165/09 έως C-167/09, EU:C:2011:348, σκέψη 78) και *Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας* κ.λπ. (C-43/10, EU:C:2012:560, σκέψη 57).

8 — Ό.π.π.

9 — Απόφαση *Hochtief AG* και *Linde-Kca-Dresden* (C-138/08, EU:C:2009:627).

προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη. Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο βασίστηκε στην απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας¹⁰, με την οποία είχε ήδη κρίνει ότι μια οδηγία δεν είχε εφαρμογή σε διαδικασία κινηθείσα πριν την παρέλευση της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας αυτής¹¹.

27. Βάσει όλων των ανωτέρω κλίνω υπέρ της απόψεως ότι εφαρμογή έχει αποκλειστικώς η οδηγία 2003/55, καθώς το ζήτημα που μας ενδιαφέρει εν προκειμένω αναφέρεται στον χρόνο ασκήσεως της προσφυγής, χρονικό σημείο κατά το οποίο ο προσφεύγων όφειλε να αποδείξει, σύμφωνα με την ουγκρική έννομη τάξη, «έννομο συμφέρον». Απομένει απλώς να εξεταστεί εάν η οδηγία 2009/73 μπορεί να ασκήσει κάποιου είδους επιρροή στην ερμηνεία της ουγκρικής νομοθεσίας κατά τον χρόνο που η οδηγία αυτή βρισκόταν ακόμη σε στάδιο μεταφοράς και ενόσω η οδηγία 2003/55 ήταν ακόμη σε ισχύ.

28. Ως προς το σημείο αυτό, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί κατηγορηματικά ότι η υποχρέωση ερμηνείας σύμφωνα με το πνεύμα οδηγίας άρχεται μόνο τη στιγμή κατά την οποία συντελείται συγκεκριμένα στην εθνική έννομη τάξη η μεταφορά (και συνεπώς αυτή κοινοποιείται) ή, ελλείψει τέτοιας μεταφοράς, από την παρέλευση της προθεσμίας μεταφοράς. Στην υπόθεση Αδενέλερ κ.λπ.¹², το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου κλήθηκε να εξετάσει το ζήτημα αυτό και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «σε περίπτωση εκπρόθεσμης μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο μιας οδηγίας, η γενική υποχρέωση που υπέχουν τα εθνικά δικαστήρια να ερμηνεύουν το εσωτερικό δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς την οδηγία υφίσταται μόνον από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας αυτής»¹³.

29. Εκτιμώ ότι η προσέγγιση αυτή είναι κατά μείζονα λόγο επιβεβλημένη σε περίπτωση διαδοχής οδηγιών όπου υφίσταται ήδη σχετική ευρωπαϊκή ρύθμιση η οποία επιβάλλει στον εθνικό δικαστή την υποχρέωση να προβεί σε ερμηνεία σύμφωνη με την ισχύουσα ακόμη οδηγία. Η επιβολή στον εθνικό δικαστή της υποχρεώσεως να προβαίνει σε ερμηνεία σύμφωνη με δύο οδηγίες, το περιεχόμενο των οποίων πιθανώς να αποκλίνει σε πολλά άρθρα, θα προκαλούσε ανασφάλεια δικαίου αντίθετη σε αυτή καθεαυτή την έννομη τάξη της Ένωσης και συνεπώς πρέπει να αποκλειστεί.

30. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου ότι σε πλαίσιο όπως της υπό κρίση υποθέσεως, λαμβανομένου υπόψη του χρονικού σημείου ασκήσεως της προσφυγής ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, ο εθνικός δικαστής οφείλει να εφαρμόσει αποκλειστικώς την οδηγία 2003/55.

B — Επί του εθνικού κανόνα που αναγνωρίζει ενεργητική νομιμοποίηση μόνον σε όσους έχουν «έννομο συμφέρον»

1. Θέση όσων διατύπωσαν παρατηρήσεις

31. Η Δημοκρατία της Πολωνίας και η Επιτροπή, οι μοναδικοί παρεμβαίνοντες που διατύπωσαν παρατηρήσεις στην παρούσα διαδικασία, προσεγγίζουν το ζήτημα από διαφορετικό πρίσμα.

10 — C-337/98, EU:C:2000:543.

11 — Προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας (σκέψεις 38 έως 40).

12 — C-212/04, EU:C:2006:443.

13 — Προπαρατεθείσα απόφαση (σκέψη 115, η υπογράμμιση δική μου).

32. Κατά την Πολωνική Κυβέρνηση, το άρθρο 25, παράγραφος 6, της οδηγίας 2003/55, αναφερόμενο στο «θιγόμενο μέρος» δεν αναφέρεται στους μετέχοντες στο δίκτυο επιχειρηματικούς φορείς, αλλά στον διαχειριστή. Ως εκ τούτου, η εν λόγω κυβέρνηση εκτιμά ότι το άρθρο δεν έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση και ότι, κατά συνέπεια καμία διάταξη της οδηγίας δεν μπορεί να επιλύσει το εγερθέν από το Κύρια ζήτημα.

33. Κατά την άποψη της Επιτροπής, το άρθρο 25 της οδηγίας 2003/55 περιλαμβάνει, τόσο στην παράγραφο 5 όσο και στην παράγραφο 6, μόνο δικαίωμα διοικητικής προσφυγής και όχι ένδικο βοήθημα. Η ερμηνεία αυτή δύναται να επαληθευτεί με αντιπαραβολή της προαναφερθείσας διατάξεως με το γράμμα της οδηγίας 2009/73 που, πράγματι, προβλέπει ρητώς την άσκηση ενδίκου βοηθήματος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Επιπλέον, μολονότι η Επιτροπή εκτιμά ότι η προσβαλλόμενη απόφαση θα ενέπιπτε, κατ' αρχήν, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 25, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/55, τούτη δεν εκδόθηκε από την ουγγρική ρυθμιστική αρχή ως «αρχή επιλύσεως των διαφορών». Συνεπώς, το άρθρο 25, παράγραφος 5, της οδηγίας 2003/55 δεν έχει εφαρμογή. Το ίδιο συμπέρασμα θα μπορούσε να εξαχθεί από την παράγραφο 6, σχετικά με αποφάσεις για μεθοδολογίες στις οποίες αναφέρονται οι παράγραφοι 2, 3 και 4 του ίδιου άρθρου. Στον βαθμό που η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά μέτρο διαφορετικό από τα διαλαμβανόμενα στις προπαρατεθείσες παραγράφους 2, 3 και 4, ούτε η διάταξη του άρθρου 25, παράγραφος 6, θα μπορούσε να έχει εφαρμογή. Εν τέλει, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι κρίσιμες διατάξεις της οδηγίας 2003/55 δεν έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση.

34. Είναι σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι η Επιτροπή έλαβε επίσης θέση, αν και επικουρικός, ως προς την επίλυση της υποθέσεως υπό το πρίσμα της οδηγίας 2009/73. Αξίζει τούτο να σημειωθεί διότι, στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το εθνικό δικαστήριο όφειλε να εφαρμόσει τις αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας, όχι όμως συνεπεία της εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, αλλά δυνάμει του κανονισμού 715/2009, περί όρων πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου. Ο κανονισμός αυτός παρέχει διάφορα δικαιώματα στους επιχειρηματικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα του φυσικού αερίου, περιλαμβανομένου του δικαιώματος οι μηχανισμοί καταμερισμού δυναμικότητας και οι διαδικασίες διαχείρισεως των συμφορήσεων να είναι διαφανείς και να μην συνεπάγονται διακρίσεις. Μολονότι η Επιτροπή διατυπώνει την πρόταση αυτή για την περίπτωση που ήθελε κριθεί ότι η οδηγία 2009/73 έχει εν προκειμένω εφαρμογή, είναι σκόπιμο να υπογραμμισθεί τούτο καθόσον θα αποδειχθεί καθοριστικής σημασίας στην ανάλυση στην οποία ευθύς αμέσως πρόκειται να προβώ.

2. Ανάλυση

35. Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία που διατύπωσα στα σημεία 19 έως 30 των παρουσών προτάσεων, η οδηγία 2003/55, η καλούμενη «δεύτερη οδηγία», είναι η μόνη που, κατ' αρχήν, έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση. Η οδηγία 2003/55 καταργήθηκε με την οδηγία 2009/73, νομοθετική πράξη που, σε αντίθεση προς την οδηγία 2003/55, περιέχει πρόσθετους κανόνες σχετικά με τα ένδικα βοηθήματα που έχουν στη διάθεσή τους οι ενδιαφερόμενοι. Κατά συνέπεια, η εφαρμοστέα στην υπό κρίση υπόθεση οδηγία, η οδηγία 2003/55, είναι εξαιρετικά φειδωλή σε ρυθμίσεις σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

36. Πράγματι, η μόνη διάταξη της οδηγίας 2003/55 που κάνει αναφορά στην άσκηση των δικαιωμάτων προσφυγής είναι αυτή του άρθρου 25, παράγραφος 11. Ο εν λόγω κανόνας παραπέμπει στις παραγράφους 5 και 6 του αυτού άρθρου, προσθέτει δε ότι, για τις περιπτώσεις που διέπονται από το άρθρο αυτό, οι διοικητικές προσφυγές που υποβάλλουν οι ενδιαφερόμενοι «γίνονται με την επιφύλαξη της άσκησης των δικαιωμάτων προσφυγής δυνάμει του κοινοτικού και του εθνικού δικαίου».

37. Ωστόσο, και όπως ισχυρίστηκε η Επιτροπή, η προσβαλλόμενη στην κύρια δίκη απόφαση δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των αποφάσεων που προβλέπονται στις προπαρατεθείσες παραγράφους 5 και 6. Πράγματι, οι παράγραφοι αυτές αναφέρονται, αντιστοίχως, σε αποφάσεις που εκδίδονται από τη ρυθμιστική αρχή ως αρχή επιλύσεως διαφορών και σε αποφάσεις σχετικές με μεθοδολογίες. Η υπό κρίση υπόθεση δεν φαίνεται να εμπίπτει σε καμία από αυτές τις δύο κατηγορίες, με αποτέλεσμα οι προβλέψεις της παραγράφου 11 σχετικά με τα ένδικα βοηθήματα να μην έχουν εν προκειμένω εφαρμογή.

38. Παρόλα αυτά, το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο στον τομέα του φυσικού αερίου είναι σημαντικά ευρύτερο, καθώς δεν περιορίζεται αποκλειστικά στους προαναφερθέντες κανόνες εναρμόνισης. Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές, καθώς επίσης και οι διαχειριστές του δικτύου και οι επιχειρηματικοί φορείς υπόκεινται στις διατάξεις διαφόρων κανονισμών, εκ των οποίων ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει, για τους σκοπούς της παρούσας δίκης, ο κανονισμός 1775/2005, περί όρων πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου, καταργηθείς το 2009 με τον προαναφερθέντα κανονισμό 715/2009.

39. Πράγματι, ο κανονισμός 1775/2005 είχε καθ' ύλην και κατά χρόνον εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης, καθώς περιελάμβανε ακριβώς τους όρους υπό τους οποίους οι επιχειρηματικοί φορείς αποκτούν πρόσβαση στο δίκτυο μεταφοράς φυσικού αερίου, επιπλέον δε διατηρήθηκε σε ισχύ έως τις 3 Μαρτίου 2011, χρονικό σημείο κατά το οποίο άρχισε να έχει εφαρμογή ο κανονισμός 715/2009¹⁴.

40. Το άρθρο 5 του κανονισμού 1775/2005 θεσπίζει τις αρχές σχετικά με τους μηχανισμούς καταμερισμού δυναμικότητας και τις διαδικασίες διαχείρισεως της συμφορήσεως που αφορούν τους διαχειριστές δικτύων μεταφοράς. Το εν λόγω άρθρο αναγνωρίζει το δικαίωμα όλων των επιχειρηματικών φορέων να έχουν στη διάθεσή τους «τη μέγιστη δυναμικότητα», καθώς επίσης να υπόκεινται σε «διαφανείς μηχανισμούς καταμερισμού δυναμικότητας που δεν συνεπάγονται διακρίσεις». Οι αρχές αυτές απευθύνονται τόσο στους διαχειριστές του δικτύου όσο και στις ρυθμιστικές αρχές, οι οποίες, κατά το άρθρο 10, «εξασφαλίζουν τη συμμόρφωση» με τον κανονισμό 1775/2005.

41. Συγκεκριμένα, κατά την παράγραφο 5 του προπαρατεθέντος άρθρου 5, σε περίπτωση φυσικής συμφορήσεως, τόσο ο διαχειριστής του δικτύου όσο και οι ρυθμιστικές αρχές «εφαρμόζουν διαφανείς μηχανισμούς καταμερισμού της δυναμικότητας που δεν συνεπάγονται διακρίσεις». Είναι προφανές ότι, μολονότι αποδέκτες του κανόνα είναι οι διαχειριστές του δικτύου και οι ρυθμιστικές αρχές, οι δικαιούχοι δεν είναι άλλοι από τους μετέχοντες στο δίκτυο επιχειρηματικούς φορείς στους οποίους αναγνωρίζεται το δικαίωμα οι αποφάσεις σχετικά με τη συμφόρηση να εκδίδονται βάσει διαφανών κριτηρίων, τα οποία δεν συνεπάγονται διακρίσεις.

42. Στο σημείο αυτό της αναλύσεως, εκτιμώ ότι το εν λόγω άρθρο 5, παράγραφος 5, του κανονισμού 1775/2005 παρέχει εν προκειμένω στον προσφεύγοντα στην κύρια δίκη το δικαίωμα οι αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση συμφορήσεων να λαμβάνονται σύμφωνα με κριτήρια διαφάνειας, τα οποία δεν συνεπάγονται διακρίσεις. Κατά συνέπεια, εφόσον πρόκειται για δικαίωμα που το δίκαιο της Ένωσης αναγνωρίζει ευθέως υπέρ, στην περίπτωση αυτή, της E.ON, η Ουγγαρία πρέπει να διασφαλίσει το εν λόγω δικαίωμα μέσω εθνικών ενδίκων διαδικασιών, ασφαλώς σύμφωνα με τη δικονομική αυτονομία της, σεβόμενη όμως την αποτελεσματική δικαστική προστασία, όπως επιτάσσει το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το συμπέρασμα αυτό βασίζεται σε πλούσια και πάγια νομολογία του Δικαστηρίου.

14 — Άρθρο 32 του κανονισμού 715/2009.

43. Όπως είναι γνωστό, το άρθρο 47, ως συνέχεια προγενέστερης νομολογίας διατυπωθείσας επί των αρχών της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας, καθώς επίσης και επί της γενικής αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, αναπτύσσει τα αποτελέσματά του έναντι οποιονδήποτε εθνικών δικονομικών κανόνων οι οποίοι αποσκοπούν στη διασφάλιση της ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης¹⁵. Τούτο περιλαμβάνει προφανώς τους εθνικούς κανόνες περί δικονομικής νομιμοποιήσεως, κατά το μέτρο που λειτουργούν ως σημαντικά «φίλτρα» για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη εντός των κρατών μελών.

44. Πράγματι, οι όροι προσβάσεως στη δικαιοσύνη εντός των κρατών μελών έχουν ιδιαίτερη σημασία για το δίκαιο της Ένωσης. Απόδειξη αυτού είναι το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να *προβλέπουν* «τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης».

45. Ως εκ τούτου, η εξέταση της συμβατότητας προς το δίκαιο της Ένωσης των εθνικών κριτηρίων περί ενεργητικής νομιμοποιήσεως, ως προς τις οποίες το αιτούν δικαστήριο εγείρει αμφιβολίες, πρέπει να χωρήσει υπό αυτό το πρίσμα, ήτοι της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας¹⁶.

46. Όπως είναι γνωστό, οσάκις εθνικός δικονομικός κανόνας εγείρει αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητά του με τις προαναφερθείσες αρχές, απαιτείται, δυνάμει του θεμελιώδους δικαιώματος για αποτελεσματική δικαστική προστασία, μια ανάλυση στο πλαίσιο της οποίας λαμβάνεται υπόψη η θέση του κανόνα στο σύνολο της διαδικασίας, η εξέλιξη και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ενώπιον των διαφόρων εθνικών αρχών. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει, κατά τη νομολογία, να λαμβάνονται υπόψη, ενδεχομένως, οι αρχές που αποτελούν τη βάση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας¹⁷.

47. Η εφαρμογή του θεμελιώδους δικαιώματος για αποτελεσματική δικαστική προστασία στις εθνικές προϋποθέσεις ενεργητικής νομιμοποιήσεως έχει οδηγήσει στην έκδοση πολυάριθμων αποφάσεων του Δικαστηρίου οι οποίες έχουν ενδιαφέρον για την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

48. Το 2005, στην υπόθεση *Streekgewest*¹⁸, το Δικαστήριο έκρινε ασύμβατη προς το δίκαιο της Ένωσης εθνική απόφαση με την οποία απερρίφθη ως απαράδεκτη προσφυγή ασκηθείσα από κοινοπραξία κοινοτήτων κατά της αποφάσεως άλλης δημόσιας αρχής να μην εφαρμόσει μια απαγόρευση ενισχύσεως που κρίθηκε παράνομη. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «ο διοικούμενος μπορεί να έχει συμφέρον να επικαλεσθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων το άμεσο αποτέλεσμα της απαγορεύσεως εφαρμογής που προβλέπει η τελευταία περίοδος της παραγράφου 3, του άρθρου 93 [νυν άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ]»¹⁹. Η εθνική απόφαση κηρύσσουμεσα το απαράδεκτο απαιτούσε να θίγεται ο προσφεύγων από τη στρέβλωση του ανταγωνισμού που προκλήθηκε από το μέτρο

15 — Βλ. το άρθρο 51 του Χάρτη, που περιορίζει την εφαρμογή του Χάρτη στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες τα κράτη «εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης». Η πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως όσον αφορά το θεμελιώδες δικαίωμα για αποτελεσματική δικαστική προστασία, είναι εύγλωτη συναφώς. Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις *DEB* (C-279/09, EU:C:2010:811), *Samba Diouf* (C-69/10, EU:C:2011:524) και *Sánchez Morcillo* (C-169/14, EU:C:2014:2099).

16 — Την ευρεία αυτή ερμηνεία της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία περιλαμβάνει επίσης τις γνωστές αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας, συμμερίζονται και άλλοι γενικοί εισαγγελείς. Υπ' αυτήν την έννοια εκφράστηκε ο γενικός εισαγγελέας Υ. Bot στις προτάσεις του στην υπόθεση *Agronkonsulting* (C-93/12, EU:C:2013:172, σημείο 36) καθώς επίσης και ο γενικός εισαγγελέας Ν. Jääskinen στις προτάσεις του στην υπόθεση *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:155, σημείο 47).

17 — Απόφαση *Tele 2 Telecommunication* (C-426/05, σκέψη 55 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Μ. Szpunar στην υπόθεση *T-Mobile Austria* (C-282/13, EU:C:2014:2179).

18 — C-174/02, EU:C:2005:10.

19 — Όπ.π. (σκέψη 19).

ενισχύσεως. Το Δικαστήριο όμως έκρινε αντίθετα και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «το μόνο γεγονός που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι αν ο διοικούμενος υπόκειται σε φόρο που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μέτρου ενισχύσεως που εφαρμόζεται κατά παράβαση της απαγορεύσεως της διατάξεως αυτής (του άρθρου 93, παράγραφος 3, τελευταία περίοδος, νυν άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ)»²⁰.

49. Στην υπόθεση Κλαμπ Οτέλ Λουτράκι κ.λπ.²¹, εκδικασθείσα το 2010, μετά την έναρξη ισχύος του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Δικαστήριο προσήψε σε κράτος μέλος υπερβολική περιστολή των προϋποθέσεων ενεργητικής νομιμοποιήσεως σε υπόθεση διοικητικών συμβάσεων. Ο προσφεύγων διαγωνιζόμενος στερήθηκε της δυνατότητας να ζητήσει ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων την αποκατάσταση της ζημίας την οποία υπέστη εξαιτίας παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης από διοικητική πράξη η οποία επηρέασε ενδεχομένως την έκβαση της διαδικασίας συνάψεως της συμβάσεως. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο έκρινε ότι «ένας τέτοιος διαγωνιζόμενος στερείται της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που αρύεται από το δίκαιο της Ένωσης στον τομέα αυτόν»²².

50. Από το σύνολο των προεκτεθέντων, προκύπτει ότι η ύπαρξη απλής προσδοκίας αρκεί ενδεχομένως για την κήρυξη προσφυγής που ασκείται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ως απαράδεκτης. Το αποτέλεσμα αυτό δεν έρχεται σε αντίθεση με το θεμελιώδες δικαίωμα για αποτελεσματική δικαστική προστασία. Ωστόσο, οσάκις το συμφέρον είναι αρκούντως βαρύνον και έχει περιουσιακή διάσταση, ο συνδυασμός απονεμόμενου από το δίκαιο της Ένωσης δικαιώματος και της υποστεισας οικονομικής ζημίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

51. Επικεντρωνόμενοι πλέον στην περίπτωση την οποία θέτει το αιτούν δικαστήριο, προκύπτει από τη δικογραφία ότι η νομολογία των συγγρικών δικαστηρίων απαιτεί «έννομο συμφέρον» ως προϋπόθεση ενεργητικής νομιμοποιήσεως στις διοικητικές διαφορές. Το συμφέρον αυτό αντιδιαστέλλεται προς την απλή οικονομική ζημία, κατά το μέτρο κατά το οποίο το πρώτο διασφαλίζει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ενώ το δεύτερο όχι. Από τη διάταξη περί παραπομπής συνάγεται ότι η Ε.ΟΝ δεν εισήλθε σε ειδική έννομη σχέση ούτε με τον διαχειριστή του δικτύου ούτε με τη ρυθμιστική αρχή, τουλάχιστον ως προς το συγκεκριμένο σημείο που αφορά τη διαχείριση της συμφορήσεως, σχέση που θα αρκούσε ώστε να χαρακτηριστεί το συμφέρον της προσφεύγουσας ως «έννομο».

52. Η προσέγγιση αυτή ακολουθείται από διάφορα κράτη μέλη, τα συστήματα διοικητικής δικαιοσύνης των οποίων χαρακτηρίζονται από αυστηρές προϋποθέσεις ενεργητικής νομιμοποιήσεως²³. Τέτοια είναι η περίπτωση της Δημοκρατίας της Πολωνίας, γεγονός που δικαιολογεί την παρέμβασή της στην παρούσα διαδικασία.

53. Είναι βέβαιο ότι τα εν λόγω συστήματα διοικητικής δικαιοσύνης θεσπίστηκαν συμφώνως προς τη δικονομική αυτονομία των κρατών μελών, χωρίς το δίκαιο της Ένωσης να έχει εγείρει, εν γένει, ενστάσεις ως προς τη λειτουργία τους²⁴. Θεμιτώς τα κράτη μέλη παρέχουν τη δυνατότητα δικαστικού ελέγχου της δράσεως της διοικήσεως σε εκείνα τα πρόσωπα ή ενώσεις που θίγονται άμεσα από συγκεκριμένες αποφάσεις δημοσίων αρχών, ενώ άλλα κράτη μέλη προκρίνουν πιο ανοικτά

20 — Όπ.π.

21 — C-145/08, EU:C:2010:247.

22 — Όπ.π. (σκέψη 78).

23 — Επί του ζητήματος αυτού, ιδιαίτέρως κατατοπιστική είναι η ανάλυση των Eliantonio, M., Backes, C., van Rhee, C.H., Spronken, T. και Berlee, A., *Standing up for your right(s) in Europe. A comparative study on Legal Standing (Locus Standi) before the EU and Member States' Courts*, Intersentia, 2013.

24 — Βλ., για παράδειγμα, τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την εξέταση της περιπτώσεως της Γερμανίας και της συμβατότητας των κανόνων της σχετικά με την ενεργητική νομιμοποίηση στις διοικητικές διαφορές με το διεθνές και το ευρωπαϊκό πλαίσιο όπως έχει χαραχθεί από τη Σύμβαση του Ωρχους και, συγκεκριμένα, από τις διατάξεις της συμβάσεως αυτής σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη: αποφάσεις Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289, σκέψη 43) και Gemeinde Altrip κ.λπ. (C-72/12, EU:C:2013:712, σκέψη 45).

συστήματα. Σε μεμονωμένες περιπτώσεις, όπως μπορεί να συμβεί στο πλαίσιο του δικαίου περιβάλλοντος, το δίκαιο της Ένωσης είναι δυνατόν να επιβάλει σε ορισμένα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβούν σε συγκεκριμένες αναπροσαρμογές, εντούτοις, εν συνόλω, η ευρωπαϊκή έννομη τάξη συνυπάρχει αρμονικά με διάφορα εθνικά συστήματα διοικητικής δικαιοσύνης.

54. Εν προκειμένω εκτιμώ ότι η Ε.ΟΝ δεν μπορεί να προβάλλει δικαίωμα βάσει της οδηγίας 2003/55, διότι, μολονότι η οδηγία αυτή έχει κατά χρόνον εφαρμογή, από απόψεως καθ' ύλην πεδίου δεν περιέχει διατάξεις βάσει των οποίων μπορεί να επιλυθεί η συγκεκριμένη υπόθεση που θέτει το Κύρια.

55. Ωστόσο, και όπως εξέθεσα ανωτέρω, η Ε.ΟΝ χαίρει ενός δικαιώματος βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 5, του κανονισμού 1775/2005. Το άρθρο αυτό διασφαλίζει σε κάθε επιχειρηματικό φορέα το δικαίωμα οι αποφάσεις σχετικά με τη φυσική συμφόρηση να λαμβάνονται σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας και της μη διακρίσεως. Τέτοιας ακριβώς φύσεως απόφαση αποτελεί αυτή που προσβάλλει η Ε.ΟΝ, δεδομένου ότι αναφέρεται στα κριτήρια σχετικά με τη διαθέσιμη για το οικονομικό έτος φυσικού αερίου δυναμικότητα. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι η Ε.ΟΝ, πλέον του δικαιώματος που χαίρει δυνάμει του κανονισμού 1775/2005, είχε προφανή περιουσιακά συμφέροντα τα οποία διακυβευόνταν. Ο συνδυασμός αμφότερων των καταστάσεων με οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η απόφαση με την οποία δεν αναγνωρίζεται ενεργητική νομιμοποίηση στην Ε.ΟΝ λόγω ελλείψεως «εννόμου συμφέροντος», θεωρούμενη κατ' αντιπαραβολή προς το δικαίωμα για αποτελεσματική δικαστική προστασία, δυσχερώς συμβιβάζεται με το εν λόγω δικαίωμα.

56. Παρά τα ανωτέρω, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της εγκυρότητας εθνικών γενικών κριτηρίων όσον αφορά τη δικονομική νομιμοποίηση, ούτε μπορεί να στερήσει από τον εθνικό δικαστή τον ρόλο του ως εγγυητή και ερμηνευτή του εθνικού δικαίου. Εναπόκειται στο Κύρια η αναζήτηση της ερμηνείας της εθνικής έννομης τάξεως που να καθιστά τούτη συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης. Το Δικαστήριο συνεπικουρεί το αιτούν δικαστήριο μόνον κατά την ερμηνεία των κανόνων του δικαίου της Ένωσης.

57. Ως εκ τούτου, και εν είδει συμπεράσματος, εκτιμώ ότι το άρθρο 5, παράγραφος 5, του κανονισμού 1775/2005, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε κριτήριο ενεργητικής νομιμοποίησης όπως το εφαρμοσθέν στην υπό κρίση υπόθεση, το οποίο στηρίζεται στην ύπαρξη «εννόμου συμφέροντος» και στερεί από δραστηριοποιούμενο στον τομέα του φυσικού αερίου επιχειρηματικό φορέα, ο οποίος επιδιώκει την προσβολή αποφάσεως εθνικής ρυθμιστικής αρχής, τη δυνατότητα προσφυγής στη διοικητική δικαιοσύνη.

V – Συμπέρασμα

58. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει τις ακόλουθες απαντήσεις στα ερωτήματα που υπέβαλε το Κύρια:

- «1. Σε πλαίσιο όπως αυτό της κύριας δίκης, λαμβανομένου υπόψη του χρονικού σημείου ασκήσεως της προσφυγής ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, ο εθνικός δικαστής οφείλει να εφαρμόσει αποκλειστικώς την οδηγία 2003/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 98/30/ΕΚ.
2. Το άρθρο 5, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΚ) 1775/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 2005, περί όρων πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε κριτήριο ενεργητικής νομιμοποίησης όπως το εφαρμοσθέν στην υπό κρίση υπόθεση, το οποίο στηρίζεται στην ύπαρξη “εννόμου

συμφέροντος” και στερεί από δραστηριοποιούμενο στον τομέα του φυσικού αερίου επιχειρηματικό φορέα, ο οποίος επιδιώκει την προσβολή αποφάσεως εθνικής ρυθμιστικής αρχής, τη δυνατότητα προσφυγής στη διοικητική δικαιοσύνη.»